VIZIUNEA LINGVALĂ ASUPRA LUMII DIN PERSPECTIVĂ COŞERIANĂ

GHEORGHE POPA*

1. Nu este cazul să ne lamentăm că cercetătorii s-au „scumpit" la punerea în evidenţă a specificului naţional al uneia sau alteia dintre limbi. Mai mult chiar: analizate paralel cu fenomene similare din alte limbi şi identificându-li-se particularităţi distonante în raport cu acestea, fenomenele unei anumite limbi sunt calificate, de regulă, drept indicii elocvente, care conturează specificul naţional al idiomului dat. În acelaşi timp, trebuie să menţionăm că, în unele situaţii – de altfel, nu puţine la număr –, cercetătorii, studiind un anumit aspect lingvistic, încearcă să identifice în el trăsături care, nefiindu-i specifice, caracterizează corespondentele sale din alte limbi: are loc, aşadar, ignorarea totală a specificului naţional al fenomenelor examinate (am putea să amintim, în acest sens, de exemplu, tentativele lingviştilor români, în special ale celor din R. Moldova, de a concepe obiectul de studiu al frazeologiei, dar, mai ales, al principalelor tipuri de unităţi frazeologice, prin prisma concepţiei frazeologice a acad. rus V.V. Vinogradov).

2. Arbitrarietatea şi/sau superficialitatea cu care se operează în utilizarea sintagmelor „specific naţional", „conştiinţă etnoculturală", „mentalitate etnolingvală", „tabloul lingval al lumii", „viziune lingvală" se explică fie indicând în mod confuz realităţile la care se referă conceptele respective, fie atribuind acestor concepte tot ceea ce înseamnă deosebire (indiferent de ce natură este ea). Aşa stând lucrurile, se neglijează faptul că ştiinţa este „o activitate care stabileşte însuşi adevărul lucrurilor şi nu o simplă organizare practică şi convenţională lipsită de sens real" (Coşeriu 1994b: 94). În plus, se uită că „în ştiinţa noastră, obiectul este un obiect particular, un obiect c u l t u r a l [subl. n.], adică altfel decât obiectele naturale" (Coşeriu 1996: 117). În felul acesta, fiind, „pe de o parte, baza culturii, a întregii culturi şi, pe de altă parte, [...] o formă a culturii" (Coşeriu 1996: 102), limbajul „este activitate c r e a t o a r e, deci avem această dimensiune universală a creativităţii şi, în această dimensiune a creativităţii, limbajul, chiar şi într-o singură limbă, prezintă o

* Universitatea de Stat „A. Russo", Bălţi, str. Puşkin, nr. 38, Republica Moldova.

ALIL, t. LI, 2011, Bucureşti, p. 327–334

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)

varietate în fond nelimitată" (Coşeriu 1994b: 38). În contextul dat, „cultura este, fără îndoială, creativitate obiectivată, însă, în acelaşi timp, este obiectivarea creativităţii omului istoric, ceea ce înseamnă că se face într-o anumită comunitate şi într-o epocă determinată de o situaţie determinată" (Coşeriu 1994b: 178). Pornind de la aceste premise, deducem de ce „cultura nu poate fi naţională şi nu trebuie să fie naţională ca o b i e c t" (Coşeriu 1994b: 176).

3. Deja aceste reflecţii ne permit să conchidem univoc că, în cazul operei coşeriene, avem de a face cu o ilustrare elocventă a fenomenului universalităţii: or, un savant de talia lui E. Coşeriu nu putea să se pronunţe pe marginea fenomenelor universale, reducându-le esenţa la fenomene particulare. E cazul, în acest sens, să amintim şi de insistenţa lui E. Coşeriu de a examina fenomenele particulare prin prisma universalului, altfel zis, „de a situa propriul domeniu de cunoaştere în această perspectivă şi de a înţelege legătura cu celelalte domenii ale cunoaşterii" (Coşeriu 1996: 164)[1].

4. În general, trebuie să consemnăm faptul că E. Coşeriu nu a scris studii consacrate în exclusivitate elucidării conceptelor menţionate mai sus, dar putem constata, în acelaşi timp, că acest aspect de importanţă majoră pentru dezvăluirea esenţei limbajului uman a fost permanent în centrul investigaţiilor sale. Pentru început facem referinţă, în acest sens, la utilizarea frecventă a termenilor *tradiţie*, *cultură*, *specific*, *universal*, *particular*, *individual* etc. – termeni care, într-un fel sau altul, trădează şi/sau acoperă, fie şi parţial, realităţi desemnate de conceptele menţionate mai sus. Am mai putea menţiona că Magistrul vorbeşte de „o multiplicitate a tradiţiilor" şi de „problema intersubiectivităţii limbajului", de principiul comun al tuturor activităţilor culturale (adică de creativitate) şi de principiul universal al alterităţii, de conştiinţa subiectului şi de capacitatea intuitivă a poporului, de obiectivitatea care „ne obligă la subiectivitate" şi de limbajul care „funcţionează *prin* şi *pentru* vorbitori", de raportul dintre limbaj şi esenţa lucrurilor şi de esenţa individului etc., deci utilizează îmbinări de cuvinte cu semnificaţii dintr-o arie semantică concretă sau din arii semantice care se suprapun sau/şi interferează. În subsidiar, nu trebuie să ne scape din vedere că, după convingerea lui E. Coşeriu, „omul se manifestă prin limbaj, în care se reflectă poziţia socială, ideologia, individualitatea sa" (Coşeriu 1996: 164). Toate aceste remarci pledează în favoarea certitudinii că E. Coşeriu a fost preocupat şi de aspecte care se referă nemijlocit la *viziunea*/*mentalitatea lingvală a poporului*, la *tabloul lingval al limbii naţionale*/*al unui vorbitor* aparte etc.

[1] Nu vom insista asupra caracterului universal al operei coşeriene, despre care au vorbit mai mulţi cercetători, întrucât, după judicioasa concluzie cu evidentă nuanţă prospectivă a profesorului Mircea Borcilă, „opera lui Coşeriu a învins deja veacurile" (Borcilă 2003: 14), dar vom invoca doar un singur detaliu: constatarea profesorului japonez Takashi Kamei că E. Coşeriu e un lingvist pentru sec. XXI e completată de cea a Emmei Tămîianu Morita, că secolul XXI se poate dovedi insuficient pentru impunerea concepţiei coşeriene ca direcţie dominantă măcar în lingvistică (deci în alte domenii, cu certitudine, este exclusă o atare impunere).

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)

5. E în afara oricărui dubiu că E. Coşeriu era conştient de existenţa unui „tablou lingval al lumii”[2] al oricărei limbi naţionale, după cum era conştient şi de faptul că acest „tablou” trebuie să reprezinte o sistematizare completă, precisă, a „conţinutului” limbii respective (prin aceasta se şi explică, din punctul nostru de vedere, insistenţa Magistrului de a evidenţia trei „concepte fundamentale”, trei tipuri de conţinut: *desemnarea*, *semnificaţia* şi *sensul*). Dar, întrucât există diferite tipuri de conştiinţe umane (de exemplu, conştiinţă individuală, conştiinţă colectivă, conştiinţă naţională, conştiinţă ştiinţifică ş.a.), reiese că există şi diferite „tablouri lingvale ale lumii”. În felul acesta, „se poate ajunge până la individ cu varietatea – conchide E. Coşeriu – şi, în cazul individului, la anumite forme de expresie ale acestuia în situaţii diferite” (Coşeriu 1994b: 38)[3].

Recunoscând existenţa varietăţii la nivel de individ – ca reprezentant al unei etnii concrete –, E. Coşeriu nu putea să nu semnaleze diferenţele privind perceperea diferită a lumii de către diferite comunităţi etnolingvale. „Calea ce explică tabloul lingval al lumii obiective prin intermediul semnelor materiale ale limbii duce la impas şi este inacceptabilă”, conchide tranşant autorul (Coşeriu 1982: 280). Merită reţinut, în acest sens, şi faptul că principala cauza a acestor diferenţe Magistrul o vedea în specificul activităţii unui popor, dar nu în sistemul lingval naţional. O asemenea situaţie presupune, firește, deplasarea în sfera gnoseologică, în viziunea cercetătorilor, unică, universală pentru toţi vorbitorii, indiferent de limba pe care o vorbesc[4]. Nu în zadar se susţine că deosebirile în gândire sunt determinate nu de deosebirile dintre limbi, ci de tipurile de activitate dezvoltate într-o anume cultură. În felul acesta, E. Coşeriu, pornind de la cele trei concepte aristotelice (*ergon* este produsul unei activităţi care poate fi creatoare sau necreatoare, *enérgeia* este actul creator care este anterior propriei sale *dynamis*, *dinamis* este facultatea, posibilitatea de a realiza o activitate), a ajuns la următoarea aserţiune: „faptul că există a c t i v i t ă ţ i [subl. n.] productive şi neproductive, adică activităţi care au un produs – altele pot avea un efect, dar nu au un produs, adică ceva care rămâne după activităţi – şi activităţi care nu au produse” (Coşeriu 1996: 64). Invocăm unul din exemplele aduse de E. Coşeriu: „limba latină are *agere*, care este «a face neproductiv», şi *facere*, care este «a face productiv». Deci când întrebi în limba latină: «Ce mai faceţi?», nu întrebi: *Quid facis*?, ci întrebi *Quid agis*?, care înseamnă «Cu ce te mai îndeletniceşti?», «Te mai plimbi?» sau «Eşti sănătos?» ş.a.m.d. Pe când *Quid facis?* îl întrebi pe cineva pe care îl vezi că împleteşte un coş, de exemplu” (Coşeriu 1996: 64). Aşadar, dacă ar fi să ne referim la ipoteza Sapir–Whorf, ar fi rezonabil să vorbim de „relativismul activităţii”, nu însă şi de „relativismul lingvistic”, deoarece

[2]Această îmbinare de cuvinte e susceptibilă, firește, de diverse interpretări, întrucât se referă la o doctrină speculativă, şi nu la o realie ce există obiectiv.

[3] De aici şi cele trei tipuri de varietate (*diatopică*, *diastratică* şi *diafazică*) care, lesne de înţeles, nu pot să nu-şi lase amprenta asupra segmentării diferite a continuumului realităţii înconjurătoare.

[4] Trebuie să menţionăm că, până la ora actuală, soluţionarea problemei universalităţii proceselor cognitive nu s-a bucurat de un răspuns univoc. Probabil, ar trebui să dăm dreptate acelor cercetători care insistă asupra ideii deterministe în procesul de cunoaştere, pornindu-se, aşadar, nu atât de la factorii lingvali, cât de la cei culturali.

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)

limbilor nu le corespund diferite tipuri de procese cognitive. Un detaliu mai mult decât semnificativ: Magistrul, după ce a evaluat importanţa diferitor tipuri de activitate, a decis nestrămutat „că asta trebuie aplicată la *limbaj*", întrebându-se, totodată, „cum se pot aplica la limbaj nu o pereche de noţiuni – *energeia* – *ergon* –, ci cele trei" (Coşeriu 1996: 65)[5].

6. Firește că, în baza unor afirmaţii pe cât de tranşante, pe atât de esenţiale (cu referire la subiectul în discuţie), E. Coşeriu a fost criticat pe motiv că ar respinge dependenţa dintre viziunea poporului şi limba sa naţională. Astfel, cercetătorul rus O.A. Kornilov, luând ca punct de reper afirmaţia (firește, cu respectivele omisiuni de principiu) a lui E. Coşeriu că „nu trebuie să negăm că gândirea reflexivă a individului poate fi, într-un fel, determinată de o singură limbă şi la o singură persoană fizică, întrucât gândirea conţine, de asemenea, falsitate şi confuzie, şi una din posibilele confuzii e cea dintre sensul unic lingvistic şi lucrurile semnificate ca atare. În acelaşi timp însă, este imposibil ca gândirea (inclusiv gândirea unui întreg popor) să fie întotdeauna determinată de limba corespunzătoare. Limba dată nu gândeşte pentru nimeni şi nimeni nu şi-ar justifica aberaţiile prin limba sa, prezentându-le, respectiv, drept «adevăruri» ale limbii sale" (Coşeriu 1982: 279), conchide pe un ton zeflemitor: „Din ce reiese acest lucru? Din nimic. Este imposibil pentru că este imposibil" (Корнилов 2011: 111).

6.1. Sursa „criticii" cercetătorului rus trebuie căutată nu atât în incompetenţa lui (totuşi, cercetătorul stăpâneşte informaţia de specialitate), cât în cunoaşterea insuficientă sau în interpretarea eronată a concepţiei coşeriene privind legătura dintre limba şi mentalitatea vorbitorului respectiv. Printre altele fie spus, cercetătorul rus nu a sesizat deosebirea dintre „sensul unic lingvistic şi lucrurile semnificate ca atare". Or, în viziunea lui E. Coşeriu, ceea ce trebuie să se reţină în legătură cu relaţia dintre limba şi viziunea poporului asupra lumii e faptul că utilizarea unor cuvinte cu un anume sens (de aici şi îmbinări improprii de tipul „limbaj al socialismului", „limbaj al capitalismului" etc.) numai în rarisime situaţii presupune, efectiv, că e vorba „de «semnificate» obiectiv distincte, de valori terminologice diferite în cadrul unor ideologii diferite" (Coşeriu 2002: 21), dar, în mare, înseamnă că avem de a face cu „modalităţi ale *vorbirii*, nu de *limbi*", cu „modalităţi subiective şi, în acelaşi timp, orientate spre aspectul extralingvistic", adică cu „modalităţi determinate de atitudinile adoptate de vorbitori, prin intermediul cuvintelor, faţă de «lucrurile» desemnate" (Coşeriu 2002: 21).

6.2. În susţinerea observaţiilor coşeriene referitoare la manifestarea unei anume atitudini faţă de „lucrurile" pe care cuvintele le desemnează, am putea aminti de două categorii de unităţi lexicale din limba română, a căror semantică, până la 1989, era actualizată dintr-o anumită perspectivă persuasivă: urmărindu-se atingerea anumitor scopuri, se recurgea la fraudarea sau eludarea unor componente ale semnificaţiei denotative, dar mai ales a celei conotative, a termenului.

[5]Detaliul la care ne referim pune în evidenţă d i r e c ţ i a legăturii dintre cultură şi limbaj: cultură → limbaj.

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)

Prima categorie era reprezentată de cuvinte (îmbinări de cuvinte) purtătoare de conotaţii istorico-politico-etno-geografice. Aceste pseudoexotisme au încetat de a mai evoca, după 1989, realităţi improprii arealului românesc. Astfel, în limba română, *grevist* nu mai este „un participant la grevă ca formă de luptă a proletariatului în ţările capitaliste...”; *mafiot* poate fi „membru al organizaţiei teroriste secrete criminale” nu numai din Sicilia şi SUA; *liberalismul* a încetat de a fi „o concepţie politică şi economică burgheză împotriva feudalismului şi monarhiei absolute”; *capitalul* este o avuţie de care dispun nu numai „capitaliştii” (a se vedea, de asemenea, *anarhism*, *anticomunism*, *municipiu*, *birocraţie*, *comună*, *parlament*, *parlamentarism*, *sponsorizare*, *acciz* ş.a.).

A doua categorie este reprezentată de cuvinte (îmbinări de cuvinte) care, deşi evocau realităţi specific româneşti, erau utilizate cu exces de prudenţă, prin actualizarea selectivă a unora din semnificaţiile pe care le comportau, sau erau folosite dezinteresat, cu indicarea promptă a referenţilor „exotici” (străini). Se recurgea la atare modalităţi nu din ignoranţă sau din cunoaşterea superficială de către vorbitorii limbii române a termenilor respectivi, ci din cauza... vigilenţei politice. Şi tocmai această vigilenţă, susţinută şi de „indisciplina” unor vorbitori, a determinat tabuizarea nejustificată a unor virtualităţi semantice sau camuflarea metodică a potenţialului conotativ al unor cuvinte (sintagme). La prima vedere, constatarea pare gratuită, neconvingătoare, dar nu şi pentru cei din stânga Prutului. Iată unele cuvinte (îmbinări de cuvinte) din această categorie, ale căror semnificate însă, utilizând termeni coşerieni, „nu au rămas «alterate»” (Coşeriu 2002: 22) de uzul „sovietic”: *domn*, *grafie*, *asimilare*, *hram*, *colectivizare*, *democraţie*, *eliberare*, *pluralism*, *bilingvism*, *patriotism*, *independenţă*, *conştiinţă naţională*, *spirit de neam*, *unitate de limbă*, *spiritualitate românească* etc.

7. Problematica legată de viziunea lingvală asupra lumii presupune luarea în discuţie a disputei dintre „verbalişti” şi „averbalişti”. Astfel, conform concepţiei verbaliste, există un unic tablou al lumii şi nu mai are sens să vorbim şi de un tablou lingval al lumii (în acest caz, verbaliştii pornesc de la ideea că gândirea se desfăşoară doar în forme verbale, chiar dacă ea atinge o cotă maximă de abstracţie). Din punctul de vedere al averbaliştilor însă, noţiunea de tablou lingval al lumii, dimpotrivă, constituie baza lingvoculturologiei. Cu alte cuvinte, dacă, pentru reprezentanţii concepţiei verbaliste, reflectarea realităţii nu depinde de sistemul etnolingval (întrucât procesele cognitive sunt universale pentru toţi vorbitorii), pentru reprezentanţii concepţiei averbaliste, realitatea înconjurătoare e reflectată în funcţie de respectivul tablou lingval al lumii[6]. Raportând aceste observaţii la doctrina coşeriană cu referire la aspectele în discuţie, trebuie să pornim de la reperul că postulatul teoriei despre tabloul lingval al lumii rezidă în caracterul invariabil al categoriilor cognitive şi în caracterul variabil al categoriilor de limbă. Aşadar, nimeni nu pune la îndoială că un vorbitor care stăpâneşte o limbă are deja o viziune asupra limbii. Dar tot atât de adevărat este că „acest fenomen nu implică însă, în mod necesar, că fiecărei limbi îi corespunde o *altă* viziune asupra lumii, ci numai că, în cazul cunoaşterii mai multor limbi, ni se lărgeşte, implicit, şi

[6] Pentru detalii, vezi Алефиренко 2009: 272–274.

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)

universul cultural" (Neţ 2005: 14). Cu alte cuvinte, nu este cazul să subapreciem rolul limbii nici în procesul de cunoaştere a realităţii, nici în determinarea tabloului lumii, întrucât acest lucru ar însemna că există atâtea viziuni câte limbi există pe faţa globului pământesc[7].

Această constatare poate fi interpretată şi ca un imperativ, întrucât „limbajul în general, şi deci şi sub formă de limbă, prezintă două dimensiuni, care sunt unificate prin două universalii ale limbajului: *omogeneitatea*, pe de o parte, şi, pe de altă parte, *varietatea*" (Coşeriu 1994b: 38). În felul acesta, „o lingvistică realistă" trebuie să ţină seama, firește, „nu numai de omogeneitate, ci şi de varietate" (Coşeriu 1994b: 39).

8. După cum se ştie, una dintre noţiunile de bază ale gnoseologiei este mentalitatea. Pornind de la considerarea importanţei acestui fenomen, E. Coşeriu nu putea să nu formuleze unul dintre principiile teoriei mentalităţilor: „Ne putem [...] pune întrebarea cu privire la esenţa individului, la ce este deci un individ, iar răspunsul la această întrebare, justificat şi complet, ni-l dă întotdeauna *istoria*" (Coşeriu 1994b: 7–8). Se poate deduce lesne că stadiul actual al „individului" (inclusiv, al limbii, al culturii, al mentalităţii lui etc.) este un rezultat firesc al evoluţiei. În acelaşi timp, nimeni nu poate contesta faptul că limbajul şi cultura sunt organic legate de mentalitatea poporului respectiv, adică de „ansamblul obişnuinţelor, al comportamentelor unei colectivităţi umane", iar mentalitatea, la rândul ei, este tocmai factorul ce asigură legătura dintre limbă, cultură şi conştiinţă. Şi e tot atât de adevărat că întregul conţinut conştient sau inconştient al mentalităţii, în procesul de codificare în limitele sistemului lingval al comunităţii etnoculturale concrete, îşi dobândeşte existenţa sa prin verbalizare. Acest proces de verbalizare poate avea loc doar în situaţia când este accesibil atât pentru mine ca vorbitor, cât şi pentru cei din jur. În felul acesta, ajungem la o altă „dimensiune universală" şi anume la cea de alteritate, „adică a manifestării faptului de «a-fi-cu-altul» [...] – faptul de a se recunoaşte pe sine în alţii, faptul de a recunoaşte în «tu» pe alt «eu» – este tocmai ceea ce se numeşte dimensiune «socială» (sau «politico-socială») a omului şi coincide cu intersubiectivitatea originară a conştiinţei: cu faptul că conştiinţa umană *este* c o n ş t i i n ţ a d e s c h i s ă s p r e a l t e c o n ş t i i n ţ e c u c a r e s t a b i l e ş t e **c o m u n i c a r e a**, adică le recunoaşte acestora aceleaşi calităţi de a simţi, a gândi, a judeca, a semnifica şi a interpreta" (Coşeriu 2002: 26–27).

Vorbind de interacţiunea limbă – cultură – mentalitate, trebuie să se reţină că această interacţiune poartă un caracter de esenţializare, dar nu de reprezentare. În legătură cu acest fapt, E. Coşeriu susţine: „Numai limbajul ne oferă noţiuni, deci entităţi, nu doar intelectuale şi universale, cu care putem opera în gândire. Altfel, în absenţa limbajului, gândirea ar fi doar reprezentare. Un om anumit sau o masă anumită nu pot fi obiecte de gândire, ci numai de reprezentare. Nu le putem delimita decât prin intermediul limbajului" (Coşeriu 1994b: 9).

[7] Într-un anume fel, ar trebui să admitem că reflecţiile privind teoria tabloului lingval al limbii sunt legate de negarea legităţilor de reflectare a realităţii înconjurătoare de către gândire prin intermediul limbii (a se vedea şi Albrecht 1974: 82).

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)

9. Este unanim recunoscut că limba reprezintă un indicator al apartenenţei etnice şi naţionale, un produs şi un factor determinant al culturii şi, în fine, un factor ce determină sentimentul demnităţii naţionale. Din aceste considerente, alteritatea, după părerea lui E. Coşeriu, „se manifestă în limbaj prin omogeneitate, prin constituirea identităţilor şi a tradiţiilor comune” (Coşeriu 1994b: 38). Aşadar, „contribuţia esenţială a lui E. Coşeriu la clarificarea relaţiei dintre *identitate* şi *alteritate* (conceptele aparţin *studiilor culturale* din ultimele decenii) constă în a fi subliniat faptul că alteritatea contribuie la construirea identităţii, pe de o parte, şi a tradiţiilor comune, pe de altă parte”. Astfel, după cum constată în continuare Mariana Neţ, „problema nu se mai pune – ca, de regulă, în studiile culturale –, în termenii unei *opoziţii* între identitate şi alteritate, între sine şi Celălalt, cu accent pe diferenţele specifice. Dimpotrivă, în viziunea lui Coşeriu, este esenţial rolul limbajului ca factor de proiecţie a identităţii în alteritate; accentul cade pe *similarităţi* şi nu pe diferenţe, iar rezultatul ultim este «stabilirea tradiţiilor comune»” (Neţ 2005: 102).

10. Insistenţa lui E. Coşeriu de a examina orice „obiect local” în perspectiva universalităţii nu înseamnă că Magistrul contestă specificul naţional, care este „cu totul inevitabil prin s u b i e c t, nu prin obiect” (Coşeriu 1994b: 176). E cazul deci să recunoaştem că E. Coşeriu „legiferează”, într-un fel, rolul duplicitar al cercetătorului. Astfel, pe de o parte, el are misiunea de a examina cutare sau cutare obiect în mod real, întrucât „trebuie să insistăm asupra faptului că a cunoaşte înseamnă tocmai a distinge şi că o *distinctio rationis* nu este şi nu poate fi «mutilare» a realităţii, căci nu se efectuează în planul obiectului. Nu trebuie să se confunde, în nici un sens, modul în care ni se *prezintă* obiectele cu modul de a le considera” (Coşeriu 1997: 46). Pe de altă parte însă, cercetătorul e pus în situaţia de a nu putea „scăpa de *specificul naţional*, de tradiţiile pe care le reprezintă”, întrucât el însuşi – ca cercetător – „e o parte dintr-o comunitate şi dintr-o cultură care s-a constituit în mod istoric” (Coşeriu 1994b: 176). Mai mult decât atât: Magistrul ne atenţionează persuasiv că, dimpotrivă, „cu cât nu vom căuta specificul naţional, cu atât mai mult îl vom găsi, cu atât mai mult îl vom exprima, fiindcă tocmai ocupându-ne de universal, din perspectiva noastră şi cu posibilităţile noastre, cu tradiţiile noastre, vom prezenta oricum o voce, fără îndoială, o voce umană, însă în acelaşi timp, o voce umană care se va recunoaşte ca voce românească, ca voce cu timbru românesc” (Coşeriu 1994b: 176).

11. La capătul acestor rânduri, menţionăm că, în reflecţiile coşeriene privind problematica în discuţie, recunoaştem „o voce umană”, dar cu „timbru” pe cât de „românesc”, pe atât de „universal”, a cărei estimare deplină e în sarcina greu surmontabilă a generaţiilor actuale şi viitoare de cercetători, demers posibil doar cu condiţia efectuării lui în baza celor cinci parametri cardinali pe care reputatul coşeriolog clujean Mircea Borcilă – cu exact zece ani în urmă – i-a sintetizat sub forma unui „pentalog” al integralismului lingvistic.

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

Albrecht 1974 = Erhard Albrecht, *Bestimmt die Sprache unser Weltbild?*, Berlin, Akademie-Verlag.

Алефиренко 2009 = Н.Ф. Алефиренко, *Современные проблемы науки о языке. Учебное пособие*, Москва, Изд-во «Флинта», Изд-во «Наука».

Borcilă 2003 = Mircea Borcilă, „*Opera lui Coşeriu a învins deja veacurile*", în „Contrafort", noiembrie, nr. 10–11.

Coseriu 1982 = Eugenio Coseriu, *Naturbild und Sprache*, în Jörg Zimmermann (Hrsg.), *Das Naturbild des Menschen*, München, Wilhelm Fink Verlag.

Coşeriu 1994a = Eugen Coşeriu, *Lingvistică din perspectivă spaţială şi antropologică. Trei studii*, cu o prefaţă de Silviu Berejan şi un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Chişinău, Editura „Ştiinţa".

Coşeriu 1994b = Eugen Coşeriu, *Prelegeri şi conferinţe (1992–1993)*, Iaşi [Supliment la „Anuar de lingvistică şi istorie literară", t. XXXIII/1992–1993, seria A. Lingvistică].

Coşeriu 1996 = *Lingvistica integrală*, interviu cu Eugeniu Coşeriu realizat de Nicolae Saramandu, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române.

Coşeriu 1997 = Eugeniu Coşeriu, *Sincronie, diacronie şi istorie. Problema schimbării lingvistice*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Coşeriu 2002 = Eugeniu Coşeriu, *Limbaj şi politică*, în Ofelia Ichim, Florin-Teodor Olariu (volum îngrijit de), *Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării*, Iaşi, Editura Trinitas.

Корнилов 2011 = О.А. Корнилов, *Языковые картины мира как производные национальных менталитетов*, Москва, Изд-во «КДУ».

Neţ 2005 = Mariana Neţ, *Lingvistică generală, semiotică, mentalităţi. O perspectivă de filosofie a limbajului*, Iaşi, Institutul European.

LINGUAL VIEW OF THE WORLD FROM COSERIU'S PERSPECTIVE

ABSTRACT

The article focuses on some aspects of the lingual view of the world. Although professor E. Coseriu was not particularly concerned with this issue, his vast work contains a variety of ideas and significant reflections on the topic in question. This fact denotes an individual understanding and interpretation of the given problem, different from the traditional one.

Key-words: *language, speech, mentality, view, identity, culture, tradition, universality, homogeneity, variety.*

BDD-A1239 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:54:28 UTC)